

Dorota Słowińska

Dwa lata 2014-2015 w Muzeum Starożytnego Hutnictwa

Przegląd Pruszkowski nr 2, 62-67

2016

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Dorota Słowińska
Dyrektor Muzeum

Dwa lata 2014-2016 w Muzeum Starożytnego Hutnictwa Mazowieckiego imienia Stefana Woydy

Otwarta w październiku 2014 roku nowa stała ekspozycja, uzupełniona szeroką, różnorodną i bardzo bogatą ofertą imprez edukacyjnych, popularnonaukowych oraz kulturalnych, sprawiła, iż Muzeum Starożytnego Hutnictwa Mazowieckiego im. Stefana Woydy w Pruszkowie pozostaje prężnym, tętniącym życiem ośrodkiem. Poddana gruntownej renowacji XIX wieczna oficyna dworska będąca siedzibą placówki, zlokalizowana w urokliwym miejscu historycznego założenia pałacowo-parkowego skłania z roku na rok coraz liczniejsze grono turystów z kraju i z zagranicy do wstąpienia w jej gościnne progi.

Magnesem przyciągającym publiczność pozostaje przede wszystkim nowoczesna multimedialno-narracyjna wystawa zatytułowana „Przedświt – Mazowieckie Centrum Metalurgiczne z przełomu er.” W ciekawy i atrakcyjny sposób prezentuje ona temat starożytnej metalurgii. Zagadnienie umieszczono w szerokim kontekście historycznym i chronologicznym, wplatając wydarzenia rozgrywające się na terenie dzisiejszego zachodniego Mazowsza w wir wielkich zdarzeń historycznych przebiegających na terenie Europy a dobrze dziś znanych z kart podręczników. Najważniejsze miejsce w narracji ekspozycji zajął oryginalny zabytek, będący dla archeologów podstawowym źródłem wiedzy o dawnych społecznościach. Przedmioty codziennego użytku takie jak ozdoby, broń, narzędzia czy też fragmenty dawnych urządzeń pozostają niezwykle cennym świadectwem żyjących u schyłku starożytności ludzi.

Prezentowanym na wystawie eksponatom towarzyszą liczne wykonane w skali 1:1 rekonstrukcje historyczne, rysunkowe i plastyczne. Uzupełniają je różnego rodzaju multimedia: filmy dokumentalne, fabularne, animacje 2D czy też projekcje hologramowe. Teatralne środki wyrazu, takie jak: scenografia światło i dźwięk, budują nastrój poszczególnych wątków tematycznych tworzą subtelne tło opowieści. Zaproponowana forma aranżacji posłużyła do zwizualizowania pradziejowej rzeczywistości, umożliwiając w ten sposób pełniejsze poznanie i zrozumienie prezentowanego zagadnienia.

Wystawa została wyposażona w różne udogodnienia pozwalające na korzystanie z niej gościom o specjalnych potrzebach. Muzeum jest częściowo dostosowane dla osób niepełnosprawnych. Na zwiedzających indywidualnych, w tym także gości z zagranicy, czekają audioprzewodniki przygotowane w trzech wersjach językowych. Osoby niedosłyszące używające aparatów słuchowych, zwiedzając Muzeum z przewodnikiem lub biorąc udział w prelekcjach, mogą bezpłatnie korzystać z bezprzewodowego systemu FM firmy Phonak. Na ekspozycji rozmieszczono również, udostępniane do dotykania, repliki starożytnych przedmiotów. Dzięki nim osoby z niepełnosprawnością wzroku mogą samodzielnie i kompetentnie poznawać prezentowany temat. Kopie zabytków stanowią także znakomite wsparcie standardowych projektów edukacyjnych.

Wystawa „Przedświt – Mazowieckie Centrum Metalurgiczne z przełomu er” zajęła w 2015 roku pierwsze miejsce w kategorii „Najciekawsza wystawa” w ramach IX edycji Konkursu Mazowieckie Zdarzenia Muzealne – WIERZBA.

Od samego początku wspomniana powyżej ekspozycja stała się dla muzealników istotnym narzędziem edukacyjnym determinującym powstanie nowej, dostosowanej do potrzeb i oczekiwań lokalnej społeczności, oferty. Stałe, dobrze sprawdzone projekty, takie jak: prelekcje, warsztaty historyczno-artystyczne dla dzieci czy też lekcje muzealne, zmodyfikowano w taki sposób, aby nadać im nową, atrakcyjną i przystępną formę. Program uzupełniono o inicjatywy szeroko promujące dziedzictwo pradziejowe. Zespół

Muzeum stworzył szereg bardzo różnorodnych zajęć skierowanych do osób w różnym wieku, dysponujących różnymi umiejętnościami i zainteresowaniami.

Między innymi naszą propozycję wzbogaciły warsztaty rękodzielnicze dla dorosłych, w ramach których dotychczas odbyły się cykliczne spotkania z kuchnią pradziejową czy też tkactwem. W serii tej przeprowadzono dodatkowo specjalistyczne zajęcia z zakresu średniowiecznego krawiectwa, w trakcie których pasjonaci oraz członkowie grup rekonstrukcyjnych samodzielnie wykonali suknię dworską, tzw. Houppelande.

Nowością programową pozostają ponadto cieszące się dużym zainteresowaniem tematyczne weekendowe spotkania rodzinne przybliżające wiedzę o starożytnych cywilizacjach.

Muzeum prowadzi od 2014 roku stałą współpracę z Podkowieńskim Liceum Ogólnokształcącym nr 60 w ramach projektu edukacyjnego-histerycznego „Żelazny most”. Nasza placówka pozostaje opiekunem merytorycznym jednej z grup współtworzących całe przedsięwzięcie. Warto wspomnieć, iż cykl jest realizowany równolegle w liceum ogólnokształcącym na Mazowszu oraz w Górach Świętokrzyskich (tereny dwóch starożytnych centrów metalurgicznych). Młodzież biorąca udział w inicjatywie stopniowo podczas kolejnych zajęć poznaje zarówno warsztat pracy archeologa, jak też uzupełnia swoją wiedzę dotyczącą społeczności pradziejowych.

W sezonie 2015/2016 w Muzeum zrealizowano specjalne, cykliczne, odbywające się dwa razy w miesiącu w soboty, warsztaty archeologiczne dla dzieci – Agricultura. Inicjatywa stanowiła uzupełnienie programu szkolnego, wprowadzała dzieci w świat epoki neolitu – w okres, kiedy udomowiono pierwsze zwierzęta oraz zaczęto uprawiać zboża. Jednocześnie, te kreatywne zajęcia stały się dla najmłodszych okazją do pierwszego spotkania z wielkimi starożytnymi cywilizacjami.

Co roku nasza placówka bierze aktywny udział w licznych, zarówno lokalnych, jak i ponadlokalnych, wydarzeniach organizowanych przez inne instytucje. Każdorazowo edukatorzy muzealni

przygotowują autorskie projekty dedykowane poszczególnym wydarzeniom. Obejmują one zarówno tematyczne pokazy historyczne, jak i projekty edukacyjno-kulturalne. Udział w tych inicjatywach przekłada się na szeroką promocję pruszkowskiego Muzeum, zarówno wśród lokalnej społeczności, jak też na terenie kraju i poza jego granicami.

Prężna działalność prowadzona przez naszą instytucję na polu upowszechniania wiedzy znalazła w 2015 roku uznanie w oczach Kapituły Konkursu „Mazowieckie Zdarzenia Muzealne – WIERZBA”. Muzeum przyznano wyróżnienia w dwóch kategoriach: „Najlepszy projekt muzealny otwarty” oraz „Najlepszy muzealny projekt edukacyjny”.

Poza działalnością edukacyjno-promocyjną Muzeum wykonuje wiele ważnych i różnorodnych zadań. W ramach badania i ochrony dziedzictwa pradziejowego prowadzi terenowe badania wykopaliskowe, prace o charakterze ratowniczym wyprzedzające realizację inwestycji oraz badania powierzchniowe pozwalające na rejestrację nowych stanowisk archeologicznych bądź też weryfikację zasięgów już istniejących miejsc.

Z każdym rokiem kolekcja Muzeum powiększa się o nowe zbiory. Ekspozycje te, pieczołowicie dokumentowane i archiwizowane, konserwujemy i przechowujemy dla przyszłych pokoleń. Są one również udostępniane do analiz i badań naukowcom z kraju i z zagranicy.

Ważnym aspektem naszej pracy są własne gabinetowe prace naukowe. Polegają one między innymi na opracowywaniu źródeł archeologicznych zgromadzonych w trakcie kilkudziesięcioletnich badań Muzeum, a dokumentujących świat Mazowieckiego Centrum Metalurgicznego i jego najbliższe otoczenie. Jednym z wiodących w tym zakresie pozostaje w chwili obecnej wieloletni projekt badawczy obejmujący opracowanie materiałów z jednej z największych nekropoli ludności kultury przeworskiej i wielbarskiej na Mazowszu i Podlasiu, położonej w miejscowości Kleszewo powiat Pułtusk.

Stale prowadzone są również eksperymentalne wytopy żelaza, wsparte analizą stosownego materiału archeologicznego, pozwalające na rekonstruowanie procesu metalurgicznego zachodzącego w starożytnym piecu hutniczym.

Pracownicy Muzeum co roku biorą czynny udział w konferencjach, sesjach i seminariach, przygotowują wykłady i prelekcje.

W omawianym okresie zespół Muzeum przygotował do publikacji szereg artykułów z zakresu archeologii i muzealnictwa, upowszechniających oraz poszerzających wiedzę o starożytnych centrach metalurgii żelaza, jak również popularyzujących różne formy i sposoby promocji dziedzictwa pradziejowego.

XIX-wieczna stylowa oranżeria Muzeum, dysponująca unikatową akustyką, pozostaje stałym miejscem spotkań muzycznych. Od września do kwietnia cyklicznie, raz w miesiącu, odbywają się w niej koncerty. Repertuar ostatnich dwóch lat obejmował szerokie spektrum literatury solistycznej i kameralnej, od późnego baroku do dzieł współcześnie skomponowanych. Ponadto w programie poszczególnych sezonów stale gościła muzyka jazzowa oraz spotkania z piosenką poetycką.

Obchodzony w roku bieżącym jubileusz Miasta Pruszkowa stał się pretekstem do stworzenia i realizacji unikatowego projektu, jakim był festiwal archeologiczny ARTEfakty. Wydarzenie wzbudziło duże zainteresowanie. Z kraju i z zagranicy przybyło blisko 200 odtwórców, rekonstruktorów, naukowców i artystów. Trzy dni festiwalowe (miedzy 9 a 11 września) obfitowały w różnego rodzaju wydarzenia: artystyczne, naukowe, popularnonaukowe, animacyjne, rekonstrukcyjne, a nawet popkulturowe – popularyzujące historię starożytną. Liczni zwiedzający mieli okazję doświadczyć żywej lekcji historii, poznać bliżej materialne i duchowe strony życia ludzi u schyłku starożytności oraz spotkać się z wybitnymi specjalistami.

Warto podkreślić, że otwarty charakter festiwalu pozwolił na uczestniczenie w nim szerokiego grona odbiorców, zarówno pasjonatów historii, jak i osób, które chciały dowiedzieć się czegoś więcej lub uzupełnić wiedzę już posiadaną.

Z przedstawionej oferty korzystały chętnie osoby w różnym wieku: zarówno małe dzieci biorące udział w warsztatach, jak i osoby dorosłe słuchające wykładów czy też obserwujące warsztaty archeologii doświadczalnej. W różnych miejscach i instytucjach Pruszkowa zagościły działania artystyczne, zachęcające zainteresowanych do podejmowania kreatywnych działań.

Wydarzenie zyskało wysoką ocenę wśród gości, przyczyniając się tym samym do szerokiej popularyzacji Mazowieckiego Centrum Metalurgicznego oraz do propagowania pozytywnego wizerunku miasta Pruszkowa.

Od października 2014 roku, a więc od otwarcia nowej ekspozycji, do końca października 2016 roku Muzeum odwiedziło 33 145 osób, natomiast z innych form działalności (wydarzenia odbywające się poza murami placówki) instytucji skorzystało ponad 90 740 osób.